

Faculteit Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2014-2015
Januari 2015

Naam :
Voornaam :
Studentennummer :
Opleiding:

Schriftelijk examen

**Prof. dr. Laermans
SA020 Sociologie**

Instructies voor een goed verloop van het examen:

1. Schrijf op elk van de antwoordbladen uw naam, voornaam, studentennummer en opleiding.
2. Controleer de volgorde van de pagina's en/of vragen (dit examen omvat 7 pagina's).
3. Ga ook na of u kladpapier gekregen hebt.
4. Gebruik voor elk antwoord niet meer ruimte dan voorzien. Laat alle pagina's aan elkaar vastzitten.
5. Schrijf zo **leesbaar en duidelijk** mogelijk.
6. Het examen begint om 14u00 uur en eindigt stipt om 17u00 uur. Tijdens deze periode kan niemand zonder dringende redenen het examenlokaal verlaten.
7. Examens van opleidingsonderdelen die in het Nederlands worden gedoceerd, moeten in het Nederlands worden beantwoord. Examens van opleidingsonderdelen die in het Engels worden gedoceerd, mogen in het Engels of het Nederlands worden beantwoord, tenzij je bent ingeschreven in een master-na-masteropleiding. In dat geval moeten de vragen in het Engels worden beantwoord.
8. Controleer vooraleer u uw antwoorden afgeeft of u alle vragen heeft beantwoord. U geeft alle papieren af (examen en kladpapier).
9. Toon bij het afgeven van uw kopij uw studentenkaart en check of uw aanwezigheidsattest volledig is ingevuld.
10. Let op! Onregelmatigheden bij examens kunnen aanleiding geven tot ernstige sancties (art.86 van het onderwijs- en examenreglement).
11. U moet uw GSM in uw zak of jas vooraan in het lokaal laten liggen.

Veel succes!

Faculteit Sociale Wetenschappen

Naam :

Academiejaar 2014-2015

Voornaam :

Januari 2015

Studentennummer :

Opleiding:

1. Stel dat u een Weberiaan bent, dus een aanhanger van Webers sociologische visie. Welke zouden dan uw voornaamste punten van kritiek zijn op Durkheim zelfmoordstudie? (antwoord max. ½ blz.; vraag op 4 punten)

- *0,5 punt* - Uitleg van Durkheims zelfmoordstudie: vermelden 4 zelfmoordtypen (egoïstische, altruïstische, anomische, fatalistische zelfmoord) en belang van 2 factoren (sociale cohesie en regulering).

- *3,5 punt* - Kritiek vanuit Webers visie op deze studie:

1 punt - Zelfmoord moet met een andere methode dan Durkheims reïficerende, positief-wetenschappelijke methode worden bestudeerd, nl. via begrijpende sociologie/methode = zelfmoord 'begrijpend verklaren' als individuele, betekenisgeladen handeling, niet als een 'sociaal feit' of als een fenomeen dat zich kenmerkt door 'collectieve tendensen met een eigen bestaan'

1 punt - Webers begrijpende sociologie, of het 'verstehen' van het betekenisvolle (sociaal) handelen van individuele actoren, impliceert methodologisch individualisme en nominalisme = actorcentrisme vs sociocentrisme van Durkheim. Focus op persoonlijke motieven die individuen tot (samen)handelen aanzetten, eerder dan groepsgerichte benadering van Durkheim (die focust op collectief bewustzijn en de sociaal sturende rol van breed gedeelde opvattingen of andere sociale feiten).

1 punt - Weber zal bij zijn 'verklarend begrijpen' enige aandacht hebben voor het aantonen van de statistische waarschijnlijkheid (cf. Durkheim) van geopperde verklaringen voor individuen hun motieven via ideaaltypen. Durkheims 4 zelfmoordtypen zouden door Weber als ideaaltypen kunnen worden benaderd, waarbij die verwijzen naar basismotieven voor het plegen van zelfmoord (cfr. geen voldoende 'levenszin' bij egoïstische of anomische zelfmoord).

0,5 punt - Durkheims zelfmoordstudie impliceert dat sociale orde en het intomen van de menselijke natuurenkel tot stand komen door een voldoende (weliswaar niet te hoge) mate van sociale cohesie en regulering ⇔ Weber: motivaties en betekenisgeving van individuen moeten niet noodzakelijk overeenstemmen (vastgelegd zijn in normen) om sociale orde en zelfregulering mogelijk te maken, zolang deze actoren maar op elkaar georiënteerd zijn in hun zingeving, zodat bepaalde verwachtingen bestaan die het sociale handelen wederzijds structureren.

Eventueel 0.5 bonuspunt indien nog niet alle punten voor deze vraag zijn behaald:

Durkheim: evolutie van maatschappij waarbij ongebreideld nastreven van economische groei en welvaart leidt tot chronische anomie en dus hogere kans op zelfmoord ⇔ Webers bespreking van doelrationalisatie: dit stelt de sociale orde niet in vraag, maar maakt integendeel het samenhandelen van actoren wederzijds verwachtbaar en relatief voorspelbaar.

Faculteit Sociale Wetenschappen
 Academiejaar 2014-2015
 Januari 2015

Naam :
 Voornaam :
 Studentennummer :
 Opleiding:

2. Vergelijk kort de klassenmodellen van K. Marx, J. Goldthorpe en P. Bourdieu. Let op: vergelijken = kijken naar gelijkenissen en verschillen (antwoord max. ½ blz.; vraag om 4 punten).

Alle drie de klassenmodellen hebben een economische component, maar deze is duidelijk het belangrijkste bij Marx. Hij stelt dat de sociaal-economische contradictie de enige voorwaarde is om te kunnen spreken over twee tegengestelde klassen, met name zij die wel beschikken over productiemiddelen en zij die dat niet doen. Bourdieu nuanceert in zijn model het economisch kapitaal tot inkomen uit beroepsposities (dus niet: kapitaal in de zin van productiemiddelen) en voegt hier tevens een tweede as aan toe, met name het onderwijskapitaal dat zich uit in de vorm van het diplomaniveau dat gemiddeld met een beroepspositie is geassocieerd. Hij zal op basis van deze twee dimensies een derde klasse genaamd 'de middenklasse' introduceren. Het totale kapitaalsvolume bepaalt de klasse waarin men zich bevindt, verder worden de klassen intern opgedeeld in een economische en een culturele fractie op basis van de kapitaalstructuur. Goldthorpes idee van sociale stratificatie omvat een derde dimensie naast scholingsgraad en economisch bezit, met name 'organisatiegebonden macht'. De twee laatstgenoemde dimensies vormen respectievelijk de markt- en werksituatie die bepalend zijn voor de klasse waarin men zich bevindt. Goldthorpe onderscheidt, net als Bourdieu, drie sociale strata, met name de dienstenklasse, de intermediaire klasse en de arbeidersklasse. Aan de hand van scholingsgraad kunnen deze strata vervolgens verder wordt opgedeeld in substrata. Waar men de visies van Bourdieu en Goldthorpe historische relativiteit kan verwijten (huidige klassensamenleving), is de tweedeling van Marx in principe universeel toepasbaar.

Antwoordsleutel

- gelijkenis: belang van economische component in de drie modellen (0.5 punt)
- economische component wordt anders geduid bij Marx resp. Bourdieu en Goldthorpe: bezit in kapitaal (= geld dat in productiemiddelen kan worden omgezet) vs. inkomen uit beroepsposities (0.5 punt)
- economische component wordt tevens enigszins anders geduid door Bourdieu resp. Goldthorpe: louter inkomen uit beroep (Bourdieu) vs. inkomen + economische zekerheid + kans op economische verbetering (Goldthorpe) (0.5 punt)
- bij Marx enkel de economische component vs. bij Bourdieu en Goldthorpe ook aandacht voor andere dimensies (0.5 punt)
- Marx' klassenschema claimt universele toepasbaarheid vs. dat van Bourdieu en Goldthorpe slaat enkel op de hedendaagse klassenmaatschappij (0.5 punt)
- bij Marx in tendentie slechts twee klassen (kapitaalbezitters vs niet-kapitaalbezitters) vs. bij Bourdieu en Goldthorpe drie klassen (op basis van beroepsposities) (0.5 punt)
- bij Bourdieu twee dimensies (economisch en cultureel of onderwijskapitaal), bij Goldthorpe drie dimensies (economisch kapitaal = marktsituatie, organisatiegebonden macht = werksituatie, en scholingsgraad of onderwijskapitaal) (0.5 punt)
- bij Bourdieu zorgen de twee bovengenoemde dimensies voor aparte fracties of subklassen in de hoge en de middenklasse, bij Goldthorpe resulteert het verschil in marktsituatie + werksituatie + vooral scholing of onderwijskapitaal in de aflijning van subklassen of fracties (0.5 punt)

Faculteit Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2014-2015
Januari 2015

Naam :
Voornaam :
Studentennummer :
Opleiding:

INSTRUCTIES BIJ DE MEERKEUZEVRAGEN

1. Correctie voor raden!

Er wordt gewerkt met een zgn. giscorrectie. Dat betekent dat bij een fout antwoord $1/(\text{alternatieven} - 1)$ van een punt in mindering wordt gebracht. In dit examen maakt de combinatie van 24 vragen op in totaal 12 punten (dus **1/2 punt per vraag**) en 4 antwoordalternatieven bij elke meerkeuzevraag dat er **bij een fout antwoord 1/6 punt wordt afgetrokken**. Je kan echter ook een vraag onbeantwoord laten door het bolletje X na de andere antwoordalternatieven in te vullen. In dat geval verlies je uiteraard geen punten.

2. Invullen van de antwoordformulieren voor de meerkeuzevragen

- Gebruik de vragenbladen hierna als oefenbladen. Voor je definitieve antwoorden ontvang je tijdens het examen een geprecodeerd antwoordformulier.
- De antwoordformulieren moet je invullen met **blauwe of zwarte balpen**. Zorg ervoor dat je de bolletjes volledig opvult.
- Indien je **van antwoord wenst te veranderen**, moet op het antwoordformulier het eerst ingevulde antwoord duidelijk worden doorkruist en het bolletje van het nieuwe antwoord worden ingekleurd. Probeer dit te vermijden door eerst te werken met de vragenbladen en enkel je definitieve antwoorden op het antwoordformulier te noteren.
- Indien je **een vraag niet wenst te beantwoorden** (zie ook hierboven: 'correctie voor raden'), moet je het bolletje X na de andere antwoordalternatieven invullen.
- Hou je strikt aan deze instructies, want de antwoordformulieren worden automatisch ingelezen en gecorrigeerd. Ze worden dus **niet** nagekeken op mogelijke overtredingen van de instructies en de eventuele negatieve consequenties op het puntenbeeld.

3. Verbetering van de meerkeuzevragen

Bij de verbetering van de meerkeuzevragen kunnen na de analyse van de resultaten een of meer vragen worden geschrapt omwille van problemen met de vraagformulering (bijvoorbeeld dubbelzinnigheid) en/of een te lage correlatie met het algemene resultaat.

Faculteit Sociale Wetenschappen
 Academiejaar 2014-2015
 Januari 2015

Naam :
 Voornaam :
 Studentennummer :
 Opleiding:

- 1) Onlangs waren er stakingen in ons land, waarbij er o.m. werd geprotesteerd tegen de verhoogde pensioenleeftijd, de indexsprong, en de verhoogde arbeidsmarktflexibiliteit. Als we ze zien als een protest tegen sociale ongelijkheid, kunnen we stellen dat de stakingen zich richten op de tussen werknemers en werkgevers (vul het ontbrekende begrip in)
 - a. subjectieve sociale ongelijkheid
 - b. objectieve sociale ongelijkheid**
 - c. globale sociale ongelijkheid
 - d. subjectieve en objectieve sociale ongelijkheid

- 2) Aanhangers van het positivisme in de sociale wetenschappen stellen dat
 - a. ware wetenschappelijke kennis bijdraagt tot een meer rechtvaardige samenleving en daarom een optimistische houding rechtvaardigt
 - b. de sociale wetenschappen moeten worden beoefend naar het model van de natuurwetenschappen**
 - c. de sociale wetenschappen dienen gebruik te maken van statistische methoden
 - d. empirische onderzoekers zich sociaal moeten engageren

- 3) Welke rij staat in de juiste chronologische volgorde (oud naar recent)?
 - a. Durkheim, Comte, Parsons, Dahrendorf
 - b. Marx, Bourdieu, Levi-Strauss, Dahrendorf
 - c. Comte, Weber, Blumer, Geertz**
 - d. Comte, Durkheim, Bourdieu, Parsons

- 4) 'Religie is een ideologisch middel om de onderste lagen van de bevolking in het gareel te doen lopen': deze uitspraak kunnen we kwalificeren als
 - a. Marxistisch**
 - b. Durkheimiaans
 - c. Weberiaans
 - d. Parsoniaans

- 5) Een hongerig iemand wil een lekker stuk kaas verorberen, maar vergewist zich er eerst van of de vervaldatum nog niet is overschreden. Deze handeling illustreert de werking van
 - a. het Ego**
 - b. het Super-Ego
 - c. het I
 - d. het Me

- 6) Volgens Parsons wordt het goede functioneren van sociale systemen in laatste instantie gewaarborgd door
 - a. sociale rollen
 - b. sociale sancties
 - c. geïnstitutionaliseerde verwachtingen
 - d. geïnstitutionaliseerde waarden**

Faculteit Sociale Wetenschappen
 Academiejaar 2014-2015
 Januari 2015

Naam :
 Voornaam :
 Studentennummer :
 Opleiding:

- 7) Het proces van individualisering resulteerde mede in
- meer doelrationalisatie
 - een ander egocentrisch wereldbeeld
 - minder waardenrationaliteit
 - d. een andere waardenhiërarchie**
- 8) Om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op het werk te verklaren, wordt verwezen naar factoren zoals deeltijds werk, het onderbreken van de loopbaan, het glazen plafond en de glazen muur. Dit laatste wil zeggen dat mannen en vrouwen deels in andere sectoren tewerkgesteld zijn. We kunnen hierin een vorm zien van
- functionele differentiatie
 - verticale differentiatie
 - horizontale differentiatie
 - secundaire differentiatie

Het verwachte antwoord was antwoordalternatief c), maar deze vraag kwam te vervallen wegens een te lage item-toets correlatie (wellicht te wijten aan het feit dat vele studenten redeneerden vanuit de verhouding man-vrouw en daarom voor alternatief b) kozen).

- 9) Webers visie op het kapitalisme is sterk verbonden met zijn studie over de protestantse ethiek. Welke motieven vormen volgens Weber de drijfveer voor het nieuwe kapitalisme?
- waarderationeel handelen en traditioneel handelen
 - traditioneel handelen en doelrationeel handelen
 - affectief handelen en doelrationeel handelen
 - d. waarderationeel handelen en doelrationeel handelen**
- 10) Een popsong die in de Verenigde Staten op nummer 1 staat, wordt door de Chinese autoriteiten verboden vanwege 'te pikante songteksten'. Dit is een voorbeeld van
- a. culturele glocalisatie**
 - culturele hybridisering
 - culturele omnivorisering
 - culturele globalisering
- 11) 'Er wordt een situatiedefinitie gevormd op basis van het proces van betekenisgeving. Vervolgens zullen de partijen hun handelingslijnen op elkaar afstemmen'. Welk van de onderstaande begrippen past het best bij deze omschrijving?
- a. symbolisch interactionisme**
 - onderhandelingshuishouding
 - joint action
 - systeemtheorie
- 12) 'Dat is echt wel een dure auto!', zo merkt iemand op na het zien van prijskaartje. Hierbij pas de notie van
- gebruikswaarde
 - b. ruilwaarde**
 - tekenwaarde
 - symbolische waarde

Faculteit Sociale Wetenschappen
 Academiejaar 2014-2015
 Januari 2015

Naam :
 Voornaam :
 Studentennummer :
 Opleiding:

- 13) Een brave huisvader gaat iedere zondag naar z'n favoriete voetbalploeg kijken. Na een uitzonderlijk slechte partij gaat de man door het lint: samen met andere heethoofden schopt hij keet en vernielt hij een paar bushokjes. Geconfronteerd met de feiten verklaart de man aan de politiek: 'Ik begrijp niet wat mij heeft beziel. Zo ben ik helemaal niet. Ik werd helemaal meegezogen in de woede van de supporters en deed gewoon mee met de rest'. We kunnen de argumentatie van de man het beste vatten met de notie van
- affectief handelen (Weber)
 - klassenstrijd (Marx)
 - sociale feiten (Durkheim)
 - habitus (Bourdieu)

Het verwachte antwoord was antwoordalternatief c), maar deze vraag kwam te vervallen wegens een te lage item-toets correlatie (vele studenten kozen alternatief a)

- 14) Een jonge vrouw vervoegt een al wachtend iemand in een bushokje en groet deze persoon. Bij deze situatie past de notie van
- plichtverwachting
 - formele norm
 - kan-verwachting**
 - collectief ritueel
- 15) Iemand gaat na een aantal jaren in het beroepsleven te hebben gestaan opnieuw studeren en behaalt vervolgens een universitair diploma. Deze situatie illustreert het begrip
- enculturatie
 - secundaire socialisatie**
 - acculturatie
 - tertiaire socialisatie
- 16) De dominante sociologische visie op sociale controle is sanctiegericht. Indirect getuigt ze dus van
- een symbolisch-interactionistische visie
 - een sterke focus op sociale normen
 - een functionalistische visie**
 - een sterke focus op sociale rollen
- 17) Tijdens een citytrip in Barcelona stuit een toerist toevallig op het Picasso-museum; hij gaat binnen en geniet van de schilderijen. Vol bewondering voor zulke vrolijke, kleurrijke werken stapt hij later weer buiten. Om deze situatie sociologisch te begrijpen, kunnen we uitwijken naar de notie van
- individualisering
 - authenticiteitsethos
 - aristocratisch-ascetische habitus**
 - luxehabitus

Faculteit Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2014-2015
Januari 2015

Naam :
Voornaam :
Studentennummer :
Opleiding:

- 18) Binnen de sociologie circuleren er uiteenlopende visies op de notie van cultuur. Dit gegeven illustreert het begrip
- a. culturele definitiestrijd**
 - culturele hegemonie
 - cultureel grenswerk
 - etikettering
- 19) Zonder verdere kwalificatie kan de uitspraak dat vele allochtonen hun achterstandspositie hebben te danken aan een onvoldoende mate van integratie, worden beschouwd als een voorbeeld van
- anomie, in de betekenis van Merton
 - b. slachtofferblamage**
 - culturele machtsuitoefening, in de mentalistische betekenis
 - culturele machtsuitoefening, in de interpretatieve betekenis
- 20) Bij (organisatie-gebonden) machtsuitoefening neemt iemand beslissingen die een of meer anderen tot uitgangspunt van hun handelen moeten nemen. Dit betekent dat het uitoefenen van macht een directe affiniteit heeft met het begrip
- sociale rol
 - sociaal systeem
 - sociale binding
 - d. sociale structuur**
- 21) Bij juridische of formele regels kunnen we in principe spreken van
- verwachtingsverwachtingen
 - b. normatieve verwachtingen**
 - cognitieve verwachtingen
 - plichtverwachtingen
- 22) Het kerstfeest is een typevoorbeeld van
- een herstelmechanisme
 - informalisering
 - c. een collectief ritueel**
 - een sociale ventielklep
- 23) Een vrouw die als nieuwkomer een toppositie in een bedrijf inneemt, weet niet goed hoe haar voornamelijk mannelijke medewerkers haar zullen waarderen. Bij deze situatie past het begrip
- intern rollenconflict
 - rolambivalentie
 - gender, in specifieke zin
 - d. statusinconsistentie**
- 24) Het mentalistisch cultuurbegrip verschilt van de interpretatieve cultuurvisie door de nadruk op
- collectieve waarden en normen
 - b. gedeelde opvattingen**
 - gedeelde overtuigingen
 - sociale integratie